

تاریخ اشکانیان به روایت سکه ها

تألیف:

سید بهار دیلمقانی

پازینه

یادآور پاکی هاست

www.pazinehpress.ir

پازینه

میدان انقلاب، اول خیابان کارگر جنوبی، بن بست گشتاسب، شماره ۴ طبقه همکف

تلفکس: ۶۶۹۶۱۵۲۲ و ۶۶۹۷۵۲۴۶-۷ تلفن همراه: ۰۹۱۲-۱۰۵۴۰۹۸

www.pazinehpress.ir

چاپ اول: بهار ۱۳۹۶

نام کتاب: تاریخ اشکانیان به روایت سکه ها

ناشر: پازینه

تالیف: جلال دیلمقانی

لیتوگرافی: نقش آفرین

چاپ و صحافی: نوری

مارگان: ۸۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۸۰-۱۰۱-۳

سرشناسه: دیلمقانی، جلال، ۱۳۲۳-

عنوان و نام پدیدآور: تاریخ اشکانیان به روایت سکه ها

مشخصات نشر: تهران: پازینه، ۱۳۹۶

مشخصات ظاهری: ۲۸۰ ص: مصور رنگ

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۸۰-۱۰۱-۳

وضعیت فهرست نویسی: فیبای مختصر

یادداشت: این مدرک در آدرس <http://oc.ac.nlai.ir> قابل دسترسی است.

شماره کتابشناسی ملی: ۳۷۶۸۵۴۷

کلیه حقوق این اثر محفوظ است

هر نوع استفاده تجاری و بازرگانی از این کتاب اعم از بازنویسی، خلاصه سازی، تصویربرداری، فرهنگ الکترونیکی، لوح فشرده، استفاده در شبکه های الکترونیکی و بزرگ راه های اینترنتی و اینترنتی و نظایر آن و بطور کلی تکثیر کلی و یا جزئی ممنوع و قابل پیگرد قضایی است.

قیمت: ۳۵۰۰۰۰ ریال

فصل اول : آمدن اشکانیان به ایران

۱۳

سرآغاز

۱۵

اوضاع ایران قبل از اشکانیان

۲۰

آغاز کار اشکانیان

فصل دوم : آشنایی با سکه های اشکانی

۲۴

اهمیت سکه ها در تاریخ اشکانیان

۲۷

آشنایی با سکه ها

۲۸

جنس و وزن

۳۲

روی سکه ها

۳۸

پشت سکه ها

۴۶

متن و خط

۵۱

تاریخ گذاری بر سکه ها

۵۵

علائم و ضربخانه ها

فصل سوم : قیام و تشکیل امپراطوری

۶۴

ارشاک اول

۷۰

ارشاک دوم

۷۴

فری یابیت

۷۷

شاه ناشناخته ۱

۸۰

فرهاد اول

۸۲

مهرداد اول

۹۴

فرهاد دوم

۱۰۳

یاگاسیس

۱۰۷

اردوان اول

۱۱۳

اردوان دوم

۱۱۶

مهرداد دوم

فصل چهارم : جنگ داخلی

۱۳۲	گودرز اول
۱۳۴	مهرداد سوم
۱۳۷	سندروک
۱۴۰	ارد اول
۱۴۴	بایان کار سندروک
۱۴۷	شاه ناشناخته ۲
۱۵۰	مرو : بر تاریخ لشکریان ۹۱ - ۶۹ ق.م.

فصل پنجم : جنگهای ایران و روم

۱۵۴	فرهاد سوه
۱۶۲	مهرداد چهارم
۱۶۵	ارد دوم
۱۸۰	فرهاد چهارم

فصل ششم : کشمکش در ارمنستان

۱۹۶	فرهاد پنجم
۲۰۰	ارد سوم
۲۰۱	ونن اول
۲۰۳	اردوان سوم
۲۰۹	واردان اول
۲۱۱	گودرز دوم و مهرداد پنجم
۲۱۴	بلاش اول و واردان دوم
۲۲۵	بلاش دوم
۲۲۷	پاکور دوم
۲۲۹	اردوان چهارم
۲۳۱	پاکور دوم (دوره دوم سلطنت)

فصل هفتم : جنگهای ایران و روم (دور دوم)

۲۳۶	خسرو
۲۳۸	مهرداد ششم
۲۴۰	حمله ترازان به ایران
۲۴۶	یارتاماسپات
۲۴۸	مهرداد ششم (دوره دوم سلطنت)
۲۵۰	بلاش سوم
۲۵۱	شاه ناشناخته ۳
۲۵۲	بلاش چهارم
۲۵۶	بلاش پنجم
۲۵۹	خسرو دوه
۲۶۰	بلاش ششم
۲۶۱	اردوان پنجم
۲۶۶	پایان کار اشکانیان
۲۷۰	علی سقوط امپراطور روم
۲۷۳	فهرست منابع و مآخذ مورد استفاده

تقدیم به دخترانم شبنم و صنم

مقدمه

اشکانیان قومی بودند که طولانی ترین حکومت را در ایران داشتند با این وصف آگاهی ما از تاریخ آنها بسیار محدود و بعضا مغشوش می باشد. علت اینکه قسمت اعظم تاریخ اشکانیان براساس نوشته های مورخین باستان تدوین شده که متأسفانه نوشته های آنان بسیار محدود و ناکافی بوده، به طوریکه اغلب چند صد سال پس از وقوع حوادث نوشته شده است. محققین تاریخ اشکانی به ناچار به اطلاعات باستان شناسی و مهرین آنها سکه ها روی آوردند. کاتالوگهای سکه های اشکانی که تا پنجاه سال قبل تهیه شده بودند به علت عدم وجه مدارک کافی و عدم دسترسی محققین به تعداد کافی از سکه ها، بطور کلی دارای اشتباهاتی بودند که این نیز خود باعث ابهامات زیادی شد. تا سال ۱۹۶۵ هیچ سکه ای از دو شاه اولیه اشکانی یعنی ارشاک اوایل و اشاک دوم دیده نشده بود و این موضوع باعث اشتباه اغلب سکه شناسان گردید، تا اینکه در آن سال در چین ۹۵۰ سکه پیدا شد که تماماً مربوط به دو شاه اولیه اشکانی بود. از طرفی یکی از علاقمندان سکه های اشکانی آقای دیوید سلوود David Sellwood اطلاعات کاملی از کلیه سکه های اشکانی در سده ها و مجموعه های خصوصی تهیه و اقدام به چاپ کاتالوگ جامعی کرد، ضمناً نامبرده نکات جدیدی در مورد تاریخ اشکانیان به دست آورد که مجموعه فوق، پایه و اساس مطالعات بسیاری از محققین قرار گرفت. سپس طی پنجاه سال گذشته کشفیات زیادی از طریق مطالعه سکه ها در مورد تاریخ اشکانیان صورت گرفته است. کتابهایی که به فارسی نوشته شده اند تقریباً تماماً براساس اطلاعات پنجاه سال قبل بوده، به خصوص در مورد احوال حکومت اشکانیان نواقص زیادی وجود دارد. در این کتاب سعی شده راجع به تاریخ اشکانیان از آخرین اطلاعات و منابع سکه شناسی استفاده گردد زیرا سکه ها مهمترین و معتبرترین منبع می باشند. در انتشار این کتاب به نکات زیر توجه شده است:

۱- دو سلسله مهم ایران باستان یعنی هخامنشیان و ساسانیان دارای موضوعات تصویری زیادی هستند که حتی کسانی که با تاریخ آنها آشنایی ندارند این نکات در ذهن آنها تداعی می شود. برای مثال هر وقت نام هخامنشیان ذکر می گردد کاخهای با عظمت تحت جمشید به ذهن می رسد و هر وقت نام ساسانیان برده می شود سنگ بر جسته های باشکوه آنها به خاطر می آیند. متأسفانه در مورد اشکانیان چنین چیزی وجود ندارد، بنابراین در این کتاب سعی شده که مطالب یا تصاویر زیادی آورده شود، بخصوص در مورد هر شاه حتی المقدور یک یا چند سکه زیبا در کادری رنگی قرار داده شده تا خاطره آن شاه در اذهان تداعی گردد.

۲- کتابهای موجود تاریخ اشکانیان اغلب سیاه و سفید بوده و از تصاویر کمتر استفاده شده است، این نکته بخصوص در مورد جوانان بسیار حائز اهمیت است. از یک جوان سوال شد چرا کتابهای تاریخ را مطالعه نمی کنید پاسخ این بود " ما فکر می کنیم کتابهای تاریخ برای افراد مسن نوشته شده اند". بدیهی است جوانان علاقمند به مطالعه کتابهایی هستند که لااقل از نظر ظاهر جذاب و دلپذیر باشند، لذا سعی شده در این کتاب حتی المقدور با ارائه تصاویر رنگی و سکه های زیبا این نکته در نظر گرفته شود.

۳- گرچه سعی شده کتاب از لحاظ ظاهر ساده و دلپذیر باشد ولی مطالب ارائه شده براساس آخرین اطلاعات سکه شناسی و تاریخ شناسی ارائه شده است تا این کتاب حتی برای اساتید و محققین نیز قابل استفاده باشد. شایان توجه این که حتی المقدور از ذکر نکات فنی خودداری شده است تا باعث خستگی خوانندگان نشود. بنهاد می شود این کتاب را با یکی از کتابهای فارسی تاریخ اشکانی مقایسه کنید تا متوجه مطالب جدید کتاب بشوید.

۴- با توجه به اینکه کتابها زیاد نوشته شده است که به تفصیل در باره حوادث و وقایع مختلف شرح داده شده اند ولی در این کتاب سعی شده حتی المقدور از شرح حوادث خودداری شود و بیشتر از تصاویر استفاده گردد. با توجه به اینکه این کتاب به صورت تمام رنگی چاپ می شود این نکته باعث می گردد برای قشر زیادی از علاقه مندان قابل استفاده باشد.

اینجانب به خاطر علاقه ای که به تاریخ اشکانیان دارم، به مدت یک سال است روی سکه های اشکانی مطالعه می کنم و به این نتیجه رسیدم که دقیقترین و بهترین راه برای شناخت تاریخ اشکانیان بررسی سکه های آنها میباشد. به علاوه مطالب نوشته شده با همکاری تعداد زیادی از علاقمندان جمع آوری گردیده اند. در ابتدا لازم است مراتب تشکر و سپاسگزاری خود را از آقای محمد حسن مجد ابراز دارم. نامبرده پس از اینکه از علاقه اینجانب به سکه های اشکانی آگاه شد، بر نوع همکاری و ارائه اطلاعات خودداری نکرد. دیگر باید از آقای علی محمد پیشوایی تشکر کرد که عکسهای زیادی از مجموعه خود را در اختیار اینجانب قرار داد تا باعث جلوه آرائی این کتاب گردد. سپس ذکر این نکته ضرورت دارد طی نشستهایی که با سایر علاقمندان به تاریخ و سکه های ایران پیش آمد نتایج و اطلاعات دقیقی حاصل گردید که بسیار ارزنده است. بدینوسیله از آقایان بهرام علاءالدینی، فریدون آوزرمانی، کیست اله نیر و ادیک هوانسیان که افتخار مصاحبت آنها نصیب شد تشکر می نماید. لازم است از زنده یاران آقای مهدی ودود سیدی، محمد مشیری و انوشیروان وکیلی که اکنون در کنار ما نیستند یاد گردد.

قدم بعدی که به آگاهی ما از تاریخ ایران و همینطور تاریخ اشکانیان کمک کرد جلساتی بود که در موزه تماشاگاه پول به همت خانم پریسا اندامی تشکیل می شد. این جلسات باعث گردید که علاقمندان به

تاریخ و سکه دور هم جمع شوند و به تبادل اطلاعات مبادرت ورزند، نتیجه این بود که پس از آن کتابهای جالبی توسط تعدادی از جوانان علاقمند از جمله آقای امین امینی بخصوص در مورد سکه های ساسانی تهیه و چاپ شد که دانش ما را در مورد تاریخ این دوره افزایش داد. قدم بعدی تلاش یکی از علاقمندان سکه های اشکانی آقای دکتر فرهاد آثار بود که نامبرده با مطالعه و ترجمه تعدادی از الواح بابلی بخصوص در مورد اوائل تاریخ اشکانیان موفق به کشفیات جالبی گردید که از آنها در این کتاب استفاده زیادی شده است. بعلاوه از خانم دکتر صفورا برومند و آقای دکتر ذوالفقاری که در نگارش این کتاب اینجانب را مورد تشویق قرار دادند تشکر می گردد.

بدینوسیله لازم است از آقای Edward C.D Hopkins که سایتی به نام www.Parthia.com را تهیه نموده و هر نوع اطلاعاتی که در مورد اشکانیان به دست می آورد در آن سایت قرار می داد نهایت تشکر و سپاسگزاری گردد، در این کتاب از سایت فوق استفاده زیادی به عمل آمده است. در خاتمه از آقای شریعت مدیر نشر پازینه به خاطر راهنمایی های نامبرده در شکل گیری این کتاب تشکر می گردد.

باید عنایت کرد که این پایان راه نیست بلکه آغاز راه است. در این کتاب سعی شده اطلاعات پایه داده شود تا سایر علاقمندان به تاریخ و سکه های اشکانی بتوانند این راه را ادامه دهند تا آگاهی ما از یکی از باشکوه ترین ادوار تاریخ ایران افزایش یابد.

سید جلال دیلمقانی

